

הקדמה לחלק הראשון של מסכת נדרים

לפי הצד השני, אם לא יאמר האדם שהוא אוסר זאת כהקדש, יועיל דיבורו מדין "יד הנדר".

לפי שלימדה תורה בפרשת נדרים, שגם דיבור חלקי בנדר, אם רק משתמע ממנו נדר, הרי הוא חל כאילו הושלם דיבורו, וכאילו אמר שאוסר זאת כקרבן או כהקדש.

לדיבור חלקי שכזה קראו חכמים "יד הנדר", כמשל לאדם האוחז ביד הכלי ובכך הוא כאילו מחזיק בכלי כולו.

הגדרת הנדר כ"קרבן", נקראת "התפשה".

אך אין משמעות ההתפשה העברת קדושה כל שהיא באמצעות "התפשת" החפץ בקרבן, אלא זו היא הגדרה של האיסור, שבדימוי לקרבן מבהיר הנודר שהחפץ הוא שצריך להשאר באיסור, כמו שאיסור הקרבן הוא מחמת קדושת החפץ, ומבלעדי הגדרה זו, אין כל משמעות של נדר [לפי הסוברים כך]. לפי שאמירת "דבר זה אסור עלי" אינה מגדירה אותו כאיסור חפצא, וממילא אין כאן כלל לשון נדר.

ב. נדר הוא איסור חפצא, ואילו שבועה היא איסור גברא.

כל הנדרים, מלבד נדרי מצוה, יכולים לחול רק על החפץ ולאסור אותו, אך אינם יכולים לחול על האדם, לאסור את גופו מלעשות מעשה מסויים, או לחייבו לעשות מעשה מסויים.

במסכת נדרים מתבארים דיני הנדר, מושגיו, חלותו והתרתו.

בהקדמה להלן, יבוארו, בסייעתא דשמיא, כמה מושגי יסוד בנדרים, ויוצגו כמה נושאים מרכזיים, הנידונים בסוגיות הגמרא, ובדברי רבותינו הראשונים והאחרונים.

בין השאר יבואר –

מהו עיקר הנדר, ומהו "יד הנדר"?

מדוע מוגדרים הנדרים כאיסור "חפצא", בעוד שאר האיסורים מוגדרים כאיסור "גברא"?

כיצד יש דין "מעילה" בנדרים, על אף שאין החפץ הנאסר שייך להקדש?

מה בין נדר לשבועה, אחרי ששניהם נלמדים מאותו הלאו, "לא יחל דברו"?

א. כיצד הוא עיקר הנדר?

בתחילת המסכת וכן במסכת שבועות, דנו רבותנו הראשונים בשאלה היסודית:

האם עיקר הנדר הוא כאשר אומר האדם "דבר זה אסור עלי", ומשעה שאמר זאת הוא אסור בו מן התורה, שנאמר "לא יחל דברו".

או שהדיבור "דבר זה אסור עלי" אין לו משמעות כשלעצמו, אלא אם כן יגדירנו שהוא אסור עליו כקרבן, או כשאר חפצי הקדש, שנאסרים בדיבור פיו, בשעה שמקדישים אותם בעליהם.